

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Katedra slavistiky

Využití potenciálu Brazílie v cestovním ruchu

Bakalářská práce

Autor: Jana Švecová
Studijní program: B7310 Filologie
Studijní obor: Cizí jazyky pro cestovní ruch - německý jazyk
Cizí jazyky pro cestovní ruch - anglický jazyk
Vedoucí práce: PaedDr. Zdeněk Novotný

Zadání bakalářské práce

Jméno a příjmení:	Jana Švecová
Osobní číslo:	P121367
Studijní program:	B7310 Filologie
Studijní obory:	Cizí jazyky pro cestovní ruch – anglický jazyk Cizí jazyky pro cestovní ruch – německý jazyk
Název práce:	Využití potenciálu Brazílie v cestovním ruchu
Název práce v AJ:	Exploiting the potential of Brazil in tourism
Zadávací katedra:	Katedra slavistiky

Zásady pro vypracování: Bakalářská práce analyzuje potenciál Brazílie a popisuje možnosti jeho využití v cestovním ruchu. Práce charakterizuje vývoj cestovního ruchu v zemi v kontextu historických událostí. Popisuje i současné problémové situace, které negativně ovlivňují turismus v Brazílii. Cílem práce je navrhnout turistický balíček se zaměřením na nejvýznamnější atraktivity této destinace.

Seznam odborné literatury: CARDOVO, Carlos Julio, Jan DUNGEL a Jiří ROTTBAYER. *Brazílie: turistický průvodce*. 1. Praha: Typography Service, 2004.; EMBASSY OF BRAZIL, *Brazil*. 1. Praha: Embassy of Brazil, 2010.; KLÍMA, Jan. *Dějiny Brazílie*. Praha: Lidové noviny, 1998.; KOVANDA, Jan. *Federativní republika Brazílie*. Praha: Svoboda, 1980.; SCHWARTSMANN, Annette. *Brazil: guide: everything you need for a perfect vacation, more than 35 itineraries around the country*. 1. Pancrom Indústria Gráfica, 2010.; ŠTRÁFELDA, Miroslav. *Brazílie*. 1. Praha: Nakladatelství politické literatury v Praze, 1966.

Vedoucí práce:	PaedDr. Zdeněk Novotný
Oponent práce:	PhDr. Jindřich Kesner, CSc.

Datum odevzdání bakalářské práce: 21. 6. 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové, dne 20. 6. 2016

Anotace

ŠVECOVÁ, Jana. *Využití potenciálu Brazílie v cestovním ruchu*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016. 51 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce analyzuje potenciál Brazílie a popisuje možnosti jeho využití v cestovním ruchu. Práce charakterizuje vývoj cestovního ruchu v zemi v kontextu historických událostí. Popisuje i současné problémové situace, které negativně ovlivňují turismus v Brazílii. Cílem práce je navrhnout turistický balíček se zaměřením na nejvýznamnější atraktivity vybraného regionu této destinace.

Klíčová slova: Brazílie, Cestovní ruch. Regiony Brazílie, Turistické atraktivity

Annotation

ŠVECOVÁ, Jana. *Exploiting the Potential of Brazil in Tourism*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2016. 51 pp. Bachelor Degree Thesis.

The present Bachelor thesis analyses potential of Brazil and its possibilities in tourist industry. The thesis defines the development of tourism and sets it in its historical context. It also deals with present problematic situations that have a negative impact on tourism in Brazil. The aim of the thesis is to design a package tour focusing on the most attractive sights of the chosen destination.

Key words: Brazil, Tourism, Regions of Brazil, Tourist attractions

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat svému vedoucímu práce PaedDr. Zdeňku Novotnému za jeho trpělivost, odborné vedení a cenné rady, které mi při zpracování práce poskytl.

Jana Švecová

Obsah

1 Úvod	10
2 Členění Brazílie a státní forma	11
3 Přírodní podmínky Brazílie	12
3.1 Povrch.....	12
3.2 Vodstvo.....	13
3.3 Klima	15
3.3.1 Jižní státy	15
3.3.2 Jihovýchodní region.....	15
3.3.3 Oblast severovýchodu.....	15
3.3.4 Středozápad Brazílie	16
3.3.5 Severní oblast.....	16
3.4 Fauna a flóra	17
4 Historie	18
4.1 Raná historie území Brazílie.....	18
4.2 Éra kolonizace	18
4.3 Sedmnácté století.....	19
4.4 Cesta k osamostatnění	20
4.5 Devatenácté století.....	21
4.6 Brazilská republika	22
5 Obyvatelstvo	23
5.1 Jazyk	24
5.2 Kultura.....	24
5.2.1 Hudba.....	24
5.2.2 Malířství a architektura	25
5.2.3 Fotbal	25
6 Regiony cestovního ruchu	26

6.1 Amazonie.....	26
6.1.1 Turistické atraktivity	26
6.1.2 Turismus jako nástroj záchrany Amazonie	27
6.2 Středozápadní region	28
6.2.1 Turistické atraktivity	28
6.2.2 Turistický potenciál regionu	29
6.3 Jih.....	30
6.3.1 Turistické atraktivity regionu.....	30
6.3.2 Potenciál rozvoje venkovského cestovního ruchu v regionu	31
6.4 Jihovýchod.....	32
6.4.1 Turistické atraktivity	32
6.5 Severovýchod	33
6.5.1 Turistické atraktivity regionu.....	34
6.5.2 Projekt „Student průvodcem“	35
6.5.3 SWOT analýza regionu.....	35
7 Turistický balíček.....	38
7.1. Den 1. – 4.....	38
7.2 Den 5. – 6.....	39
7.3 Den 7. – 8.....	39
7.4 Den 9. – 11.....	39
7.5 Den 12. – 14.....	39
8 Praktické rady	40
8.1 Zdraví především.....	40
8.2 Bezpečné cestování.....	40
8.3 Komunikace bude problém.....	41
9 Závěr.....	42

Seznam použité literatury

Přílohy

1 Úvod

Důvody výběru tohoto tématu byly především můj kladný vztah k Brazílii a zájem o možnosti rozvoje turismu. Studium oboru se zaměřením na cestovní ruch determinovalo nejen mou volbu budoucí profese, ale výrazně ovlivnilo i můj osobní život a využití volného času. Během studia jsem využívala možnosti studijních programů, pracovních stáží pro studenty, cestovala na vlastní pěst a snažila se získat co nejvíce poznatků použitelných pro profesi v oblasti cestovního ruchu. Ze všech navštívených zemí mě právě Brazílie nejvíce uchvátila. Zarazilo mě však, že ačkoliv je Brazílie nádhernou zemí a na svých cestách jsem se setkala s nespočtem dobrodruhů zapálených do cestování, nikdo z nich tuto unikátní zemi nenavštívil. Brazílie neleží dále, než například hojně navštěvovaná Austrálie, je srovnatelně krásná s oblíbenými Polynéskými ostrovy a není o nic nebezpečnější než kupříkladu turismem požehnané státy severní Afriky. Přesto je cestovními agenturami a kanceláři v České republice značně přehlížena a představa široké veřejnosti o této zemi se zdá být zkreslená a omezená na povrchní znalost její nepatrné části.

Teoretická část práce tedy čtenáři umožní rozšířit si znalosti o této destinaci. Budu se zabývat základními informacemi o Brazílii, přírodních podmínkách země, složením obyvatelstva, jazykem a kulturním dědictvím. Důraz bude kladen na historii země, neboť jsem toho názoru, že k vytvoření přímého, subjektivního vztahu k místu je nutná hlubší znalost její historie.

V praktické části představím jednotlivé regiony Brazílie, jejich hlavní turistické atraktivity, zamyslím se nad možnostmi a perspektivami rozvoje přehlížených oblastí v závislosti na jejich turistickém potenciálu. Hlavní část práce bude věnována severovýchodnímu regionu, se kterým jsem se při svém pobytu blíže seznámila a měla tak příležitost pozorovat a následně zanalyzovat současný stav oblasti z hlediska rozvoje turismu. Součástí kapitoly pojednávající o severovýchodním regionu bude SWOT analýza. V samotném závěru připojím také praktické rady pro turisty, inspirované vlastními zkušenostmi.

Cílem bakalářské práce je zmapování turistického potenciálu Brazílie a vytvoření turistického balíčku pro značně znevýhodněnou oblast severovýchodního regionu.

2 Členění Brazílie a státní forma

Oficiální úřední název pro Brazílii je „República Federativa do Brasil“, čili „Brazilská federativní republika“.

Brazílie se skládá celkem z 26 států a jednoho federálního distriktu. Spolkovými státy Brazílie jsou: Amazonas, Pará, Mato Grosso, Minas Gerais, Bahia, Mato Grosso do Sul, Goiás, Maranhão, Rio Grande do Sul, Tocantins, Piauí, São Paulo, Rondônia, Roraima, Paraná, Acre, Ceará, Amapá, Pernambuco, Santa Catarina, Paraíba, Rio Grande do Norte, Espírito Santo, Rio de Janeiro, Alagoas a Sergipe. Federální distrikt nese název „Distrito Federal do Brazil“ a leží v něm hlavní město Brasília. Nejedná se tedy o rovnoprávný stát na stejné úrovni s ostatními spolkovými státy. Je to samostatná jednotka podléhající přímo správě federální vlády, což zabraňuje ostatním státům v nepřiměřeném zasahování do vládních otázek. (Cardovo, 2004, s. 17; Embassy of Brazil, 2010, s. 4)

Dále v rámci sociopolitického členění a především pro statistické účely rozdělil Brazilský institut pro geografii a statistiku Brazílii na pět oficiálních regionů: sever, severovýchod, střeozápad, jihovýchod a jih. (Kovanda, 1980, s. 36)

Hlavou státu je prezident se čtyřletým funkčním obdobím. Volby jsou v Brazílii povinné, a to pro všechny gramotné brazilské občany starší 18 a mladší 70 let. Nejspodnější legální hranice je však 16 let.¹ Absence na volbách je dokonce pokutována. Otázka tzv. nucených voleb je v Brazílii velmi ožehavé téma.

¹ Čili pro občany ve věkovém rozpětí 16-17 let a pro občany negramotné a starší 70 let jsou volby pouze dobrovolné. (brazil.org, 2016)

3 Přírodní podmínky Brazílie

Brazílie zabírá svou rozlohou 8.511.965 km², tedy téměř polovinu jihoamerického kontinentu. Není tak divu, že se jedná o velmi diverzní geografický celek, ať už jde o klimatické podmínky, či geologické členění. Radíme ji mezi státy západní polokoule, přičemž se převážná část jejího území rozprostírá pod rovníkem, čili na polokouli jižní. Vzdálenost od nejsevernějšího k nejjižnějšímu bodu státu je zaokrouhleně 4320 km, od východního po západní cíp pak zhruba 4328 km, kromě rovníku tedy protíná její území také obratník Kozoroha. Obrovitost země je pro Evropana jen těžko představitelná. Neuvěřitelných 8 511 965 km² její rozlohy by pojalo naši republiku téměř stoosmkrát. (Metzger, 1994, s. 3-4)

S výjimkou Ekvádoru a Čile sousedí Brazílie se všemi jihoamerickými státy- Francouzskou Guyanou, Surinamem, Guyanou, Venezuelou, Kolumbií, Peru, Bolívií, Paraguayí, Argentinou a Uruguayí. Nejdelsí hranici však sdílí se svým východním sousedem- Atlantským oceánem. Jedná se zhruba o jednu třetinu z celkových 23000 km hranic. Země se tak pyšní neuvěřitelnými 7400 km dlouhým pobřežím a tedy nespočtem nádherných pláží. (Kovanda, 1980, s. 10 – 11)

3.1 Povrch

Dvěma nejrozsáhlejšími geologickými celky Brazílie jsou Brazilská náhorní plošina a Amazonská nížina. Na území státu ze severu zasahuje Guayanská vysočina a spolu s Brazilskou náhorní plošinou, jež naopak zabírá jih země, tvoří nejstarší geologický celek jihoamerického kontinentu a téměř polovinu povrchu Brazílie. Průměrná nadmořská výška Brazilské náhorní plošiny je 500 m n. m., s tím že pouhá 3% jejího povrchu přesahují výšku 900 m n. m. Jedná se zejména o území státu Minas Gerais. Nejvyšší bod země, Pico da Neblina, se svými 2995 metry, je součástí právě Guayanské vysočiny a leží na hranici s Venezuelou. Kontrast k hornatým oblastem země tvoří Amazonská nížina. Na severu sousedí s Guayanskou vysočinou, na jihu s Brazilskou náhorní plošinou, na západě ji lemují Andy. Jedná se o území gigantické rozlohy o přibližně 5 mil. km², protkané povodím Amazonky a pokryté tropickým deštným lesem. Amazonská pánev a je tzv. aluviální nížina, čili vytvořená náplavou říčních sedimentů. (Metzger, 1984/85, s. 4 – 6; Kovanda, 1980, s. 12 – 13)

3.2 Vodstvo

K brazilským „nej“ můžeme přiřadit i nejrozsáhlejší možnost říční plavby na světě. Celkem 44000 km splavných toků, z nichž nejznámější a nejvýznamnější je bezesporu Amazonka.

Povodí Amazonky tvoří rozsáhlou vodní síť zasahující do devíti států², samotná Amazonka však protéká pouze třemi- Brazílií, Kolumbií a Peru. Od peruánsko-brazilské hranice až po ústí řeky Rio Negro ve městě Manaus používáme pro Amazonku název Rio Solimões. Je to tedy označení pro její horní tok. Vědci dodnes nejsou schopni určit přesné místo pramene Amazonky, což je také důvodem sporů o její délce. Je tedy Amazonka nejdelší řekou světa? Do roku 2007 patřil titul nejdelší řeky Nilu. Svého soka Amazonka porazila díky vědecké výpravě do Peruánských And, do oblasti pravděpodobného pramene řeky. Nález údajně delšího hlavního pramene řeky ji posunul na první místo. Nicméně délka řeky je dodnes předmětem sváru a podnětem k dalšímu bádání. Délka Amazonky na brazilském území, bez jejích přítoků, se odhaduje na přibližných 3200 km. Šířka toku se pohybuje mezi 2 až 13 km a u svého ústí dosahuje šířky kolem neuvěřitelných 250 km. Hloubka koryta se úsek od úseku markantně liší, od minimálních 20 až po 130 metrů, přičemž hladina dokáže v období dešťů a tání sněhu v Andách stoupnout o 15 metrů. Některé břehy jsou tak neustále zaplavené, jiné se vynořují pouze v údobí sucha. Řeka se vlévá do Atlantského oceánu a tvoří ohromnou deltu připomínající spíše sladkovodní moře. Dokonce je možné se po Amazonce plavit námořní lodí, a to až do města Manaus, vzdáleného zhruba 1200 km od pobřeží. Největší nebezpečí při deltě řeky představují vlny vznikající při přílivu a úplňku, valící se proti proudu řeky. Pozorovat se dají dokonce ve městě Óbidos, vzdáleném skoro 700 km od ústí řeky. Vlny dosahují průměrné výšky 5 metrů, pozorovány byly však až desetimetrové povodňové vlny. Povodí Amazonky představuje 1/5 veškeré sladké vody na planetě. Celková Amazonská soustava zabírá více než polovinu povrchu státu. S více než tisícem jejích přítoků se tomuto faktu nelze divit. Mezi nejdelší levé přítoky patří např. Madeira, Purus a Rio Negro. Soutok Rio Negro a Rio Solimões , přibližně 10 km vzdálený od města Manaus, je místem doslova bizarního přírodního úkazu, kde se mísí bahnitá voda ze Solimões s modročernou řekou Rio Negro. Díky rozdílné teplotě a fyzikálním

² Brazílie, Peru, Bolívie, Kolumbie, Ekvádoru, Venezuely, Guyany, Surinamu a Francouzské Guyany.

vlastnostem obou řek tak můžeme pozorovat ostrou hranici mezi oběma soutoky.³ Nejznámější pravý přítok Iguazu, proslavily jeho přes 100 m vysoké stejnojmenné vodopády. (Kovanda, 1980, s. 15 – 16; Metzger, 1984/85, s. 4 – 6; Pearson a Les Beletsky, 2002, s. 7 – 8; Nationalgeographic.com, 2010)

Za zmínku stojí i soustava řeky São Francisco. Pramení ve státě Minas Gerais a do Atlantského oceánu se vlévá na hranici severovýchodních států Sergipe a Alagoa. Převážná část z celkových 2700 km její délky je splavná, v dějinách tvořila důležitou spojnici mezi severem a jihem státu a dodnes je lodní dopravou hojně využívána. (Kovanda, 1980, s. 18)

Na jihu země protéká Rio Paraná, druhá největší řeka jihoamerického kontinentu. Délku jejího toku odhadujeme na přibližných 4700 km, a ačkoliv se převážná část nachází na brazilském území, o její dolní tok se Brazílie dělí s Bolívií, Paraguayí a Argentinou. Její ústí se nachází právě na argentinském území a jedná se o tzv. estuárium vzniklé soutokem s Rio Uruguay. (Kovanda 1980, s. 17 – 18)

Brazílie se pyšní řadou významných řek, jezera naopak nehrají velkou roli. Hojné a turisty vyhledávané vodní útvary jsou spíše laguny⁴. Mezi ty známější řadíme laguny ve státě Rio Grande do Sul, především pak 265 km dlouhé Lagoa dos Patos jižně od města Porto Alegre. Významná oblast pro vodní ekosystém je krajina bahnitých jezer známých jako Pantanal, přezdívaná také „nejkrásnější bažina světa“. Nalezneme ji na východě země na hranicích s Bolívií a Paraguayí. (Metzger, 1984/85, s. 7)

³ Celková délka povodí se zdroj od zdroje liší a pohybuje se v rozmezí od 6 915 000 do 7 180 000 km². (Janský, 2004, s. 248)

⁴ *Laguna je mělký mořský vodní útvar naplněný slanou nebo braktickou vodou, který je oddělen od hlubšího moře korálovým útesem nebo písečným valem. Braktická voda má koncentraci soli mezi vodou mořskou a sladkou.* (Wikipedia, 2016, online)

3.3 Klima

Brazílie se až na výjimky nachází v pásmu tropů. Podnební podmínky této územně rozsáhlé oblasti se však region od regionu liší. Mezi faktory mající vliv na klima oblasti patří např. nadmořská výška, vzdálenost od pobřeží, proudění vzduchu a říční soustavy. To vše má vliv na srážky na daném území, teplotu, humiditu, vegetační porost i výskyt zvířeny. Znatelné odchylky mezi teplotami v závislosti na ročním období pozorujeme pouze na jihu země. Ve zbytku Brazílie se periodicky střídá období dešťů s údobím sucha, přičemž teplotní rozdíly mezi nimi jsou víceméně zanedbatelné. Generalizace průměrných teplot, či hodnot průměrných ročních srážek tedy pro tak obrovské území ztrácí smysl. Rozdělíme si tedy Brazílii na pět regionů. (Rottbayer, 2004, s. 17 – 18; Kovanda, 1980, s. 20; Selby a kol., 1998, s. 30 – 31)

3.3.1 Jižní státy

Státy Paraná, Rio Grande do Sul a Santa Catarina jsou považovány za nechladnější státy. Teploty jižně od obratníku Kozorooha, čili jižně od města São Paulo, odpovídají mírnému podnebnému pásmu. Velmi deštivé letní období s průměrnými 22°C ve vnitrozemí a 30°C při pobřeží střídá chladná zima, kde teploty v oblasti vysočiny dokonce klesají pod bod mrazu a při pobřeží na 16°C. Chladnější dny tedy dokonce přináší, na jižní Ameriku dosti nezvyklé, sněhové přeháňky. (Puin, 2012, online; Kovanda, 1980, s. 20 – 24)

3.3.2 Jihovýchodní region

Toto označení se týká tří států- Minas Gerais, Espirito Santo a Rio de Janeiro. Ve srovnání se svými jižními sousedy se státy jihovýchodního regionu mohou pochlubit vyššími teplotními průměry v zimních měsících. Minimální teploty obvykle neklesají pod 10°C. Průměrné letní teploty se pohybují kolem 30°C, přičemž letní měsíce doprovázejí četné srážky. (Puin, 2012; Kovanda, 1980, s. 20 – 24)

3.3.3 Oblast severovýchodu

V severovýchodní části Brazílie se střídá šest až osm měsíců dlouhá perioda sucha s velmi deštivým obdobím. Co se klimatických podmínek týče, je tato část Brazílie považována za velmi problematickou. Jedná se o státy Maranhão, Piauí, Bahia a přilehlé východní státy. V období sucha padají teplotní rekordy dosahující 40°C, období vydatných srážek naopak často doprovázejí záplavy. (Puin, 2012; Kovanda, 1980, s. 20 – 24)

3.3.4 Středozápad Brazílie

Suché zimy a velmi deštivá léta charakterizují tuto vnitrozemskou oblast skládající se ze tří spolkových států – Mato Grosso do Sul, Goiás a Mato Grosso. Na rozdíl od jihu země obvykle neklesají teploty ani v nejchladnějších zimních měsících pod 20°C. Horká léta s průměrnými 35°C charakterizují vydatné dešťové srážky. (Puin, 2012; Kovanda, 1980, s. 20 – 24)

3.3.5 Severní oblast

Počasí této rozsáhlé oblasti lze shrnout do dvou slov – vlhké a horké. Rozdíly mezi teplotami v zimním a letním období jsou zanedbatelné. Liší se pouze vydatnost srážek, a sice méně časté dešťové srážky pozorujeme od června po listopad. Oficiální klimatologický termín pro tento typ podnebí je „velmi vlhké rovníkové klima“, právě díky němu se na území severních států⁵ daří tak rozlehlému přírodnímu rezervoáru jakým je Amazonský deštný prales. Průměrné roční teploty se pohybují mezi 24°C a 27°C. (Puin, 2012; Kovanda, 1980, s. 20 – 24)

Obecně pro celou Brazílii však platí, že zimní období trvá pouze od června do srpna, extrémní teploty dosahují 44°C a rekordní nejnižší hodnotou -kolem neuvěřitelných -14°C, se Brazílie může pochlubit ve státě Santa Catarina. Obecně se s nejnižšími teplotami v Brazílii setkáme na náhorních plošinách na jihu země. (Kovanda, 1980, s. 20 – 24, Selby a kol., 1998, s. 30 – 31)

⁵ Do regionu severních států řadíme Acre, Amapá, Amazonas, Pará, Rondônia, Roraima a Tocantins.

3.4 Fauna a flóra

Co se bohatosti druhové diverzity týče, nemá Brazílie ve světě konkurenci. Více než 1600 druhů ptáků, 500 druhů obojživelníků, 470 druhů plazů a 520 druhů savců obývá celkem 5 různých ekosystémů – Amazonský deštný prales, prerie na území Minas Gerais, travnatou savanu náhorních plošin, mokřadní oblast Pantanal a Atlantský deštný prales lemující jihovýchodní pobřeží. (Rottbayer a kol., 2004, s. 21)

Značná část brazilské zvěřiny nalézá útočiště právě v Amazonském deštném pralese. Sama Amazonka skrývá nepřehledné množství živočichů. Tento veletok je domovem pro více než 3000 druhů sladkovodních ryb. Od zabijáckých piraň až po neméně nebezpečné elektrické úhoře. Najdeme zde též obojživelníky, plazy a dokonce i vodní savce, jako mírumilovného kapustňáka nebo druh téměř slepého sladkovodního delfína. Velcí suchozemští savci v Brazílii nejsou hojně zastoupeni. Jediní dva představitelé velkých kočkovitých šelem – jaguár a puma – se lidem vyhýbají. Největší nebezpečí zde tedy paradoxně hrozí od těch nejdrobnějších zástupců živočišné říše – hmyzu. Podobně jako v Africe je i zde bodavý hmyz, zejména komáři, přenašečem zákeřných nemocí a zdánlivě neškodné bodnutí může mít fatální následky. Stejně jako neprobádané hlubiny oceánů, odhaluje neprostupná Amazonská džungle svá bohatství dodnes. Vědce stále překvapují objevy nových druhů rostlin a živočichů. Tato pokladnice života však čelí velké hrozbě její devastace. (Rottbayer a kol., 2004, s. 21; Selby a kol., 1998 s. 37 – 40; Kovanda, 1980, s. 31 – 32)

Počet druhů veškerých rostlin na území Brazílie odhadujeme na neuvěřitelných 315 000, z nichž je kolem 55 000 dokonce endemitních. Vegetační porost Brazílie sehrál důležitou roli i v dějinách země, a ovlivnil tak její průmyslový vývoj, její ekonomiku, její budoucnost. Brazilské lesy se zelení vzácnými druhy dřevin. Nalezneme zde křovinatou savanu, galeriové lesy se zvláště vzácnou voskovou palmou carnaúba, polopouštní řídký les na severovýchodě země, tropické zelené lesy, travnaté savany, ba dokonce les smíšený s jehličnany rodu blahočetovitých⁶. (Rottbayer a kol., 2004, s. 21, a kol., 1998 s. 37 – 40; Štráfelda, 1966, s. 19 – 20)

⁶ blahočetovité- jehličnany známý taktéž pod pojem Araukárie. Rozšířený převážně v tropickém pásmu, až na výjimky na pouze na jižní polokouli. (Wikipedia, 2015, online)

4 Historie

Historie Brazílie jakožto státu nesahá daleko, avšak území, na kterém se rozléhá, má o čem vyprávět.

4.1 Raná historie území Brazílie

Osídlování Brazílie indiány počalo dle četných archeologických nálezů již kolem roku 16 000 před naším letopočtem a to především v okolí řek Amazonas a Paraná. Život původních obyvatel, jihoamerických indiánů, se vyznačoval spjatostí s přírodou. Rozptýleni po nehostinném zalesněném teritoriu tvořili domorodí obyvatelé nepočetné etnolingvistické skupinky odkázané výhradně na lov, rybolov, sběr plodin a primitivní doplňkové zemědělství. Přírodou žili a uctívali ji. Spoře oděni, často zcela nuzí, vedli indiáni po staletí prostý, spokojený život. Osudovou se jim stala srážka s bělochy. (Klíma, 2003, s. 11 – 13)

4.2 Éra kolonizace

22. dubna roku 1500 našeho letopočtu se do dějin zapsal jako počátek nové éry jihoamerického kontinentu a zároveň počátek konce poklidného života jeho domorodých obyvatel. Portugalský mořeplavec Pedro Alvares Cabral, objevitel Brazílie, původně směřoval se svou početnou flotilou do Východní Indie, když byl nepříznivým počasím donucen změnit kurs výpravy. Svět tehdy zažíval mořeplavecký „boom“. Největším konkurentem Portugalska bylo Španělské království. Obě mocnosti uzavřely tzv. Tordesillaskou dohodu, jež stanovila členicí hranici platicí pro všechny mořeplavecké objevy na západní polokouli. Hranice se táhla od pólu k pólu a protínala kontinent Jižní Ameriky. Veškeré objevy východně od této demarkační linie náležely tedy po právu Portugalcům. (Klíma, 1998, s. 28 – 29; Kovanda, 1980, s. 114 – 115)

První osadníci brazilských břehů se věnovali zejména obchodu s exotickými zvířaty, ovocem a vzácným dřevem známým jako pau-brasil, podle něhož také získala Brazílie svůj název. Zakládali osady na pobřeží, navazovali kontakty s indiány, docházelo i ke strategickým sňatkům mezi domorodými ženami a kolonisty. Domorodci se dokonce stavěli na stranu Portugalců v konkurenčních bojích s Holanďany, Francouzi a Španěly. Situace se ale postupně vyostřovala. Portugalcům totiž scházela pracovní síla a počali zotročovat indiány. Kromě práce jim vnucovali i svou víru, sama katolická církev však k zotročování zaujímal negativní postoj a volala po smíru mezi domorodci a bělochy. Poptávka po dřevě nicméně rostla a těžba se sunula dále do vnitrozemí, docházelo k zotročování a vyhlazování celých indiánských vesnic. K dřevu

se brzy připojil další vývozní artikl – cukr. Zásoby dřeva se totiž rychle ztenčovaly, v druhé polovině šestnáctého století těžbu a vývoz dřeva počalo nahrazovat pěstování cukrové třtiny a výroba cukru. V Evropě šestnáctého století byl cukr považován za velmi luxusní pochutinu, na trhu srovnatelnou např. s exotickým kořením. Obchody jen kvetly, Portugalské království pohádkově bohatlo, jenže stále chyběla pracovní síla. Řešením byl dovoz otroků z Afriky. Statisíce⁷ černých otroků byly často pouze směňovány za zboží jako kakao, tabák a alkohol, veškerá moc v úředně rozparcelované Brazílii zatím spočívala v rukou jejich pánů – majitelů plantáží cukrové třtiny. Oficiálně vedení kolonie patřilo tzv. generálnímu guvernérovi. Historicky první brazilský guvernér Tomé de Sousa založil v zemi první hlavní město – Salvador. (Štráfelda, 1966, s. 63; Kovanda, 1980, s. 116 – 119)

4.3 Sedmnácté století

Na sklonku 16. století přibývalo odvážlivců, již pronikaly dále do divokého vnitrozemí Brazílie. Vidina pohádkového bohatství sváděla dohromady stovky lidí různého věku i barvy pleti. Tyto po zlatu dychtící výpravy byly vlastně klíčem ke kolonizaci země. Zakládaly osady a spíše než štěstí v podobě zlata, nacházeli uspokojení v bezpečnějším životě daleko od pobřežních měst plných bojů s piráty a celými flotilami evropských velmocí snažících se urvat si kus nové země. Vedle Britů a Francouzů představovali největší hrozbu Holanďané. Souvisel s tím i rok 1580, kde se Portugalsko stalo součástí Španělského království. To mělo samozřejmě přímý vliv na situaci v Brazílii. Holanďané, jednak z čisté rivality vůči Španělům, jednak s vidinou tučných zisků z brazilského prodeje cukru napadli roku 1624 Salvador. Rok trvajících boje pouze zpomalili, nikoliv však odvrátili příchod nevyhnutelné změny. Město Salvador se sice podařilo ubránit, ale tlak ze strany Holanďanů nepolevil a jen o pět let později si Holanďané podmanili významná města Recife a Olinda. Dobytí však bylo Brazílii spíše ku prospěchu. Příliv osvícenců z řad Holanďanů pozvedl kulturní život dobyté části kolonie a město Recife se tehdy díky jejich vlivu dokonce stalo kulturním střediskem Brazílie. Roku 1640 se Portugalcům konečně podařilo zbavit nadvlády svých sousedů a snad právě Španělům navzdory uznala portugalská koruna holandskou kolonii v Brazílii. Toto území neslo název „Nové Holandsko“, a ačkoliv byla tato enkláva již o čtrnáct let později připojena zpět ke zbytku Brazílie, prvky

⁷ Počty dovezených otroků se nesnadno odhadují. Uvádí se však, že od 17. do 19. století bylo do Brazílie dovezeno kolem deseti milionů brazilských otroků, což je dokonce desetkrát více než do Spojených států. (Cleary a kol., 2004, s. 934)

holandské kultury pozorujeme zejména v pobřežních městech brazilského středovýchodu dodnes. Tyto několikaleté boje s Holanďany měly velký význam i pro národní sebeuvědomění Brazilců. Konečně se tedy počali cítit jako Brazilci, formující se národ, samostatný, konkurenceschopný, vzkvétající národ, a ne jen jako kolonisté. Běloši, indiáni, černoši...bojovali jako jeden, jako Brazilci a porazili Nizozemce bez pomoci Portugalců. Tehdy prvně zaznělo volání po autonomii a nezávislosti. (Štráfelda 1966, s. 64 – 65; Cleary a kol., 2004, s. 928 –929; St. Luis, Regis, 2006, s. 34)

4.4 Cesta k osamostatnění

Po roce 1700 se výrazně měnila hospodářská situace Brazílie. Hned na počátku století byly v jižních státech učiněny četné objevy zlata, železné rudy a mědi, krom toho se zde začal ve velkém chovat dobytek a sušené maso se tak přidalo k početné plejádě brazilských vývozních artiklů. Hospodářské centrum země se tedy přesouvá ze severovýchodu na jih, neboť zde nyní vzkvétal průmysl a města jako Rio de Janeiro, které ostatně roku 1763 vystřídalo Salvador a bylo povýšeno na hlavní město. Druhá polovina 18. století se nesla ve znamení revolučních myšlenek. Osamostatnění Spojených států od své mateřské země se stalo vzorem pro mladou brazilskou inteligenci a podnětem k založení hnutí usilujícího o emancipaci země. Koneckonců Brazílie byla již mnohem bohatší a lidnatější než samo Portugalsko. Za podpory brazilských církevních zastupitelů i zástupců z řad lidu bylo plánováno spiknutí. Plán však díky zrádci ztroskotat ještě před uskutečněním, účastníci byli do jednoho pozatýkáni, někteří usmrceni, jiní vyhnáni ze země. Portugalská koruna si na trestech dala záležet. Soudy se táhly tři roky a sám vůdce spiklenců José de Silva Xavier byl 21. dubna 1792 v Riu brutálně zabit a rozčtvrcen. Tento den se v Brazílii dodnes slaví jako velmi významný svátek – den boje za nezávislost. Hlas lidu Xavierovou smrtí ale neutichl, naopak sílil. Celé devatenácté století se neslo v revolučním duchu. K dlouho očekávanému odtržení Brazílie přispěly události v Evropě, počátkem století zuřila válka s Francií a v momentě, kdy Portugalsko odmítlo uposlechnout Napoleonovu příkazu blokády Británie, získalo mocného nepřítele. Portugalská královská rodina stihla jen tak tak uniknout francouzským vojskům a chvatně prchla do Brazílie. Tím, že se Brazílie stala útočištěm pro královskou rodinu, získala množství politických výhod. Byl to první krůček k její úplné autonomii. Roku 1815 byla země z pouhé kolonie povýšena na Spojené království. V důsledku zuřící liberální revoluce byl portugalský král roku 1822 donucen k návratu do mateřské země a vládu nad Brazílií přenechal svému synovi. Rozhodnutí záhy litoval. Královský synek Pedro, toužící po větší moci, krátce po jeho odjezdu – 7. září

vyhlásil nezávislost Brazílie a ještě tentýž rok se nechal korunovat císařem jako Pedro I. Pouhé osamostatnění Brazílie však lidu nestačilo a pozvolna se probouzely republikánské tendence. Demokratické smýšlení gradovalo, republikánské hnutí a s ním spojené lidové nepokoje zachvátily Brazílii. Ve vzduchu byla cítit změna a k velkým změnám také docházelo. (Kovanda, 1980, s. 122 – 123; Štráfelda, 1966, 67 – 70; 179 – 182; Poppino, 1973, s. 181 – 183; Goerdeler a Hart, 1991, s. 37 – 38)

4.5 Devatenácté století

Toto století bylo v Brazílii ve znamení průmyslové revoluce – výstavba železnic, továren, zakládání prvních bank, zákaz dovozu otroků a příliv dělníků ze zahraničí – to vše mělo přímý vliv na změnu struktury třídní společnosti a díky přílivu financí ze zahraničí přispělo i k hospodářskému rozmachu země. Společnost již brala otroctví i monarchii jako přežitek. Po vydání zákona tzv. „svobodného lůna“ z roku 1871, jež zaručoval svobodu všem dětem otroků rozeným od tohoto roku, chyběl k úplnému zrušení otroctví jen krůček. Ten učinila brazilská princezna Isabel, když 13. května 1888 stvrdila svým podpisem dekret o zrušení otroctví. Předpokládaný chaos spojený s krachem latifundistů trval pouze přechodně. Osvobozeným otrokům nakonec nezbylo nic jiného, než se na plantáže vrátit pro změnu jako námezdní dělníci za mizivý plat, a velkostatkáři tedy nakonec shledali tento nový systém mnohem výhodnějším, neboť nájemnému dělníkovi na rozdíl od otroka skutečně záleželo na kvalitě a množství výnosu z půdy. K zámožné velkostatkářské třídě nyní místo otroků tvořili kontrast nuzní dělníci, propast mezi extrémně chudými a extrémně bohatými, onu absenci střední třídy v Brazílii pozorujeme dodnes. Latifundisté a nově též majitelé továren tedy pevně svírali otěže moci. Jejich bohatství a moc jim zaručovaly i významné pozice ve státní správě, čili i kontrolu nad politickou situací v zemi, a právě v okamžiku, kdy se sami latifundisté rozhodli skoncovat s monarchií, nestálo již převratu nic v cestě. K převratu došlo pouhý rok po zrušení otroctví, 14. ledna 1889. V čele s generálem Deodorem da Fonsecou, za hojné podpory lidu včetně důstojníků i církve, monarchie padla. Patnáctého ledna byla vyhlášena republika a odstartovala nová éra. (St. Luis, Regis, 2006, s. 37 – 39; Selby a kol., 1998, s. 21; Kovanda, 1980. s. 124 – 126; Štráfelda, 1966, s. 71 – 72)

4.6 Brazilská republika

První léta republiky proběhla v poklidu a míru, situace se měnila teprve ve druhém desetiletí minulého století. Říjnová revoluce v Rusku vedla k vlně radikalizace dělnické třídy po celém světě a ani Brazílie nebyla výjimkou. Četné a početné dělnické organizace a od roku 1922 i nově vzniklá komunistická strana tak odstartovaly údobí protestů a bojů za lepší pracovní podmínky, rovnoprávnou demokracii a vyšší mzdy. Brazílie se zmítala ve víru bojů až do počátku ostré diktátorské vlády prezidenta Getúlia Vargase (1937). Tento obratný politik, vědom si důležitosti podpory ze strany početné dělnické třídy, sám dělnické strany zakládal a podporoval i vznik odborových organizací, čímž si získal mnoho přívrženců. Období to však bylo velmi kruté, jakoukoliv rezistenci přísně trestal vězením či rovnou deportací. Co se mezinárodních vztahů týče, Brazílie sice zpřetrhala své vazby s mateřským Portugalskem, situace v Evropě jí však lhostejná nebyla a zapojila se dokonce do obou světových válek. V první na straně trojdohody, ve druhé po boku spojenců v boji proti Hitlerovi, ačkoliv sám Vargas tehdy sympatizoval s Mussolinim. Válka měla přímý vliv na rozvoj průmyslu v zemi a zrod hospodářské spolupráce s USA. Byl tak vystřídán přítok kapitálu z Británie. O vývozní prvenství se ve 20. století dělila káva s kaučukem. Brazilská káva je dodnes světově známý pojem, stejně jako město Rio de Janeiro. Jakkoliv známě však Rio zní, hlavním městem Brazílie již není. Jak je to možné? Odpověď se lehce dotýká právě České republiky. Projekt výstavby nového hlavního města se uskutečnil právě za prezidentování Juscelina Kubitschka, potomka českého emigranta. Programovými hesly jako „50 let pokroku za pět let“ a „energie, doprava, potrava“ si získal většinovou podporu, a tak v roce 1956 nastoupil do funkce. Klíčový záměr myšlenky přesunutí hlavního města do centra státu bylo zalidnění středu Brazílie, přesun populace a tedy „odlehčení“ velmi přelidněného jihovýchodního regionu. Výstavby se ujal architekt Oskar Niemeyer, přezdívaný jako „básník tvarů“. (Štráfelda, 1966, s. 78 – 79; Kovanda, 1980, s. 127, s. 39 – 40; Prelovšek, 2009, s. 39 – 40; Prelovšek a kol., 2010, s. 18 – 19)

5 Obyvatelstvo

Podobně jako např. Spojené státy americké je Brazílie jako mladý stát utvářena přílivem kolonistů a přistěhovalců. Její etnické složení je tedy velmi bohaté a jejich kategorizace nesnadná.

Dle posledních údajů IBGE (rok 2016), tedy Brazilského institutu pro geografii a statistiku, čítá brazilská populace přes neuvěřitelných 206 milionů obyvatel. Přesto se Brazílie řadí mezi nejméně obydlené státy na světě. Rozmístění obyvatelstva je vzhledem k charakteru jejího povrchu velmi nerovnoměrné a průměrná hustota zalidnění v Brazílii je pouhých 25 ob. / km² (pro srovnání- 133 ob. /km² v ČR) Většina obyvatel se koncentruje ve velkých městech, v samotném São Paulo se tísní více než 11 milionů obyvatel. (IBGE, 2016)

Brazilský institut pro geografii a statistiku dělí Brazilce dle etnické příslušnosti na pět kategorií, přičemž názvy těchto kategorií v sobě ve čtyřech případech dokonce nepokrytě odráží přímo barvu jejich kůže. Jedná se o tyto skupiny: Pranto (portugalsky bílá), parda (hnědá), preta (černá), amarela neboli žlutá a nejméně početná skupina tzv. indígenas, což je portugalský název pro původní domorodé obyvatele. V Brazílii se můžeme kochat bohatou „přehlídkou“ odstínů kůže a *skutečně „čistých“ bělochů (označení pranto) je zde poměrně málo. Značná většina bělochů má aspoň stopu černé krve, takže vznikl typ, který Rui Facó ve své knize „Brazílie v našem věku“ (SNPL, 1962) nazývá „brazilský běloch“, s výraznými černošskými rysy: černé vlnité vlasy, snědá nebo tmavá pleť, masité rty, černé oči.* (Štráfelda, 1966, s. 24) Tato definice tedy odpovídá brazilskému označení „parda“. Asijsťí Brazilci, tedy obyvatelé spadající do kategorie „amarela“, jsou ponejvíce potomci japonských imigrantů, kteří do Brazílie hojně migrovali v první polovině 19. století. Brazílie je domovem nejpočetnější japonské diaspor, čítající kolem 1,5 milionu jedinců, z nichž převážná většina žije v samotném São Paulu. Temná stránka brazilské historie se pojí s etnickým označením „Indígenas“, původního brazilského obyvatelstva. (Rottbayer a kol., 2004, s. 19; Štráfelda, 1966, s. 22 – 24; Alves, 2010)

Odhady počtu Indiánů před příchodem Evropanů se zcela liší. Od 800 000 pro celou Brazílii až po 5 000 000 pouze pro Amazonii. Dnes nalezneme na brazilském území už jen kolem čtvrt milionu brazilských indiánů. (Klíma, 2003, s. 12)

Navzdory tak bohatému etnickému složení je Brazílie považována za zemi bez markantních rasových problémů. Dodnes je však pozorovatelná určitá míra diskriminace vůči „Afrobrazilcům“ (označení preta). K soudržnosti obyvatel také značně přispívá společné náboženství. Naprostá většina Brazilců, tedy přes 90%, se totiž hlásí k římskokatolické církvi. (Rottbayer a kol, 2004, s. 20)

5.1 Jazyk

Je až neuvěřitelné, jak se z takové směsice různých ras a kultur, jakou nalezneme právě v Brazílii, vytvořil soudržný národ, hovořící stejným jazykem, a to dokonce bez zásadní dialektové diferenciaci. S výjimkou indiánských kmenů obývajících Amazonii kraluje zemi portugalský jazyk. I přes obrovskou rozlohu země je brazilská portugalština jednotná a patrný je pouze rozdíl ve výslovnosti, zejména pak mezi jižními a severními státy. Diametrální odlišnosti pozorujeme ovšem mezi portugalštinou brazilskou a tou původní evropskou. Nejedná se pouze o výslovnostní, nýbrž i zásadní lexikologické změny. (Štráfelda, 1966, s. 23)

V roce 1500 se na území Brazílie hovořilo odhadovaným množstvím 700 různých původních jazyků. Dodnes jich je živých asi tak 180, 130 z nich je ale považováno za ohrožené, neboť jimi nehovoří víc jak 600 lidí. (Rottbayer a kol, 2004, s. 20) Oblast Amazonie je tedy nejen přírodní, ale i „lingvistický poklad“ a v tomto ohledu neméně ohrožený.

5.2 Kultura

Přes 300 let byla Brazílie, jakožto kolonie Portugalského království, v područí této západoevropské mocnosti. Je tedy přirozené, že umění a kultura Brazílie je značně ovlivněná mateřským Portugalskem. Ze střípků kultur ostatních početných etnických skupin a s příměsí brazilské hrdosti a národního uvědomění se zformovala zcela nová, ojedinělá kultura.

5.2.1 Hudba

Brazilci jsou velmi muzikální národ. Svérázná brazilská hudba je ovlivněna převážně africkými rytmy a dokonce prvky indiánské a evropské hudby. K těm nejznámějším hudebním žánrům patří samba, pagoda, bossanova a forró. K brazilské hudbě neodmyslitelně patří tanec, masové veselice a především karneval. Mezi ty nejpozoruhodnější tance patří rituální bojový tanec Capoeira, jež vděčí za svůj vznik africkým otrokům. Vážná hudba zde nemá dlouhou tradici, a

je výrazně ovlivněna nejen evropskou scénou, nýbrž i lidovou brazilskou hudbou. Její počátky datujeme do 19. století, světoznámý skladatel 19. stol. je Carlos Gomes, jež proslavila opera Guarani. (Metzger, 2015, s. 15; Kovanda, 1980, s. 188; Rottbayer, 2004, s. 20)

5.2.2 Malířství a architektura

V 17. a 18. stol. ovládl zemi barokní styl, inspirovaný zejména architektonickými počiny mateřské země. Kulturním centrem té doby bylo tehdejší hlavní město Salvador. Dodnes se nám dochovaly četné kostely, celé obytné čtvrti, ale i malby a plastiky připomínající brazilskou koloniální éru. Umění Brazílie se dokonce i po vyhlášení nezávislosti nadále orientovalo na Evropu, kopírovalo a přejímalo její umělecký vkus. Změna přišla teprve ve dvacátých letech minulého století, kdy se počínal formovat zcela nový umělecký styl- „brazilská moderna“. Nejproslulejší brazilští architekti a představitelé moderny jsou Lúcas Costa a Oscar Niemeyer, jež proslavil projekt výstavby nového hlavního města, Brasília. (Kovanda, 1980, s. 186; Metzger, 1984/85, s. 15)

5.2.3 Fotbal

Zatímco v mnoha státech je fotbal pouhou formou sportovního vyžití, v Brazílii jej můžeme považovat za součást kultury. Fotbal, jakožto národní vášeň, uchvacuje miliony Brazilců všech věkových kategorií a všech společenských vrstev. V zemi se *objevil v 90. letech 19. století, když se mladý student ze São Paula vrátil ze studijního pobytu v Anglii se dvěma fotbalovými míči a knihou pravidel.* (St. Louis, 2006, s. 52) Ačkoliv byl Brazílii tento sport představen teprve na sklonku devatenáctého století, rychle se šířil a hluboce zde zakořenil. Brazílie se pyšní pěti vítězstvími z mistrovství světa, světoznámými hvězdami jako Pelé, Ronaldo, Ronaldinho a Kaká a taktéž titulem nejúspěšnější fotbalové reprezentace na světě. (Wikipedia, 2015, online)

6 Regiony cestovního ruchu

Z hlediska cestovního ruchu můžeme rozdělit Brazílii na následující regiony: Severovýchod, Jihovýchod, Jih, Západní střed a Amazonii. V následující části bakalářské práce představím tyto regiony, a současně se zamyslím nad možností využití jejich potenciálu v cestovním ruchu s výjimkou turisty překypujícího Jihovýchodního regionu. Pro severovýchodní region, jež jsem měla tu možnost sama procestovat, zároveň sestavím atraktivní turistický balíček.

6.1 Amazonie

Jako první představím region Amazonie. Řadíme do něj státy severu Brazílie (Acre, Amapá, Amamzonas, Pará, Rondônia, Tocantins), tedy územní část Brazílie v oblasti tropického deštného pralesa. Rozlohou největší region je také díky hustému porostu džungle nejrůdněji obydlený. Klíčový příjem tohoto regionu pochází z primárního hospodářského sektoru, což souvisí s katastrofální deforestací pralesa. Devastace nadále pokračuje a hlavní příčinou je kromě zájmu dřevařského průmyslu i rapidní růst brazilské populace, a tedy rostoucí poptávka po orné půdě a především pastvinách. Kácení tedy střídá ještě škodlivější pálení. Vedle rybolovu, vývozu kaučuku, ovoce a ořechů totiž klíčový příjem regionu tvoří export hovězího masa a kůže. Prales je vypalován a ustupuje pastvinám pro dobytek. Brazílie krmí své hladové a ničí svůj skvost. Zkáza deštného pralesa, jakožto „pokladnice života“, nemá fatální dopady pouze na tamější faunu a floru, ničení „plic světa“ pohlcujících kysličníky uhličitý, je globálním problémem a stále horkým tématem. Tragédie deštného pralesa má dopady a na obyvatele pralesa, indiánské kmeny, zdejší „poslední mohykány“. Z etnického hlediska převažují v amazonském regionu indiánští míšenci, počet původních přeživších kmenů se však odhaduje na přibližných 240. (Cleary a kol., 2004, s. 479 – 485; Gordeler a Hart, 1991, s. 269 – 270)

6.1.1 Turistické atraktivity

Představa, že Amazonie je vhodnou dovolenou pouze pro dobrodruhy, je mylná. Každý turista by se měl ovšem připravit na velmi vlhké, horké klima, záplavu hmyzu a především respektovat unikátnost a zranitelnost této oblasti. Dostatek tekutin a účinný repelent jsou zde nezbytností. Transport v rámci regionu není i navzdory porostu deštného pralesa příliš obtížný. Hlavní lokality jsou obsluhovány letecky, díky bohaté říční síti a splavnosti Amazonky je hojně využívána i lodní doprava. Napříč jižní částí Amazonie dokonce vede magistrála, známá jako

Transamazonica. Řada úseků této právem kritizované dálnice je ve špatném stavu, včetně většiny dalších místních komunikací. V této části země se doporučuje cestovat za pomoci školených profesionálů, zkušených místních a specializovaných cestovních kancelářů.

Povodí řeky Amazonky je domovem roztodivných exotických druhů ryb a láká tak rybářské nadšence doslova z celého světa. Splavnosti řeky, zejména tedy v úseku mezi hlavními městy Manaus a Belém je cestovními kancelářemi využívána k vyhlídkovým plavbám džunglí. Sjet si řeknu na vlastní pěst je možné ve státním parku Jalapão státu Tocantins, proslulý rafting na řece Rio Novo je perfektní tip na sportovní vyžití v samém srdci Brazílie. Nejnavštěvovanějšími městy regionu jsou Belém a Manaus. Belém je přímořské hlavní město státu Pará. Objevovat krásy města a dokonce i jeho pláží je možné z pohodlí koňského povozu a značné oblibě se těší i místní půjčovny kol. Pítoreskní architektura inspirována portugalským Lisabonem a jedinečné pláže při deltě řeky Pará charakterizují Belém, přezdívány také „metropole Amazonie“. Manaus, hlavní město státu Brazílie ležící v samém srdci Amazonského deštného pralesa, je turisty právem adorované. Zdejší cestovní kanceláře nabízejí nejrůznější poznávací zájezdy od jednodenních vyjížďkových plaveb až po několikadenní výlety spojené s návštěvou indiánských kmenů přímo v samotné džungli a s pozorováním zdejší fauny a flóry. Oblíbené plavby zahrnují pozorování zdejších lovců krokodýlů, výlety k místu soutoku žlutě zbarvené Amazonky a černé Rio Negro a krmení delfínů amazonských.

V samotné metropoli Manaus stojí za návštěvu především Teatro Amazonas, monumentální dominanta města úzce spojená s Evropou. Na její stavbě se podíleli přední evropští umělci a dokonce i materiál byl dovážen až z Evropy. Podobnou provázanost s Evropou má i zdejší tržnice Mercado Municipal, postavená z dovezené evropské oceli, nápadně připomínající slavnou pařížskou tržnici Les Halles. (Cleary, a kol., 2014, s. 537; Grote, 1975)

6.1.2 Turismus jako nástroj záchrany Amazonie

Vysoká poptávka po dobrodružných výletech do tajů brazilské džungle vygradovala v nový trend- ubytovací zařízení jsou situována přímo v džungli. Ekologicky šetrné, dřevěné chatky uprostřed pralesa – dokonalý zážitek pro turisty, kteří namísto luxusu upřednostňují splynutí s přírodou. Rozvoj turismu v tomto regionu je velmi citlivé téma, důraz musí být kladen především na šetrnost vzhledem k jeho environmentální senzitivitě. Vzhledem k oblíbenosti tohoto typu ubytovacího zařízení lze uvažovat o jejich šetrném rozšíření, přičemž podpora turismu v této části země by měla být cílena právě na ohroženou biosféru Amazonského

deštného pralesa. Vhodným prostředkem by tak mohl být prodej suvenýrů, jejichž zakoupením by turista finančně přispěl na projekt opětovného zalesnění zdevastovaných, deforestovaných ploch deštného pralesa. Stromy, jež jsou schopny na vyždářených a vytěžených územích nahradit původní jedinečnou pralesní vegetaci, bohužel již nikdy nevytvoří tak unikátní ekosystém, jakým je porost původních částí deštného pralesa, představují nicméně alespoň náhradu v podobě jiné vegetační složky. Na tuto myšlenku mne přivedl projekt italské společnosti WeWOOD, jež se specializuje na výrobu dřevěných náramkových hodinek. Excelentní nápad využití odřezků vzácných dřevin (jež by jinak přišly vniveč) na výrobu stylových hodinek je skvělým příkladem tzv. etického podnikání. Společnost se totiž zavazuje, že za každý prodaný kus zasadí jeden strom. Firma sídlí ve Spojených státech amerických a spolupracuje s místními ekologickými organizacemi a výsadba se tak orientuje na severoamerické lesy. Tento princip využití zisku se nabízí nejen ve spojitosti s prodejem suvenýrů, nýbrž lze uvažovat i o odvádění části výnosu ubytovacích zařízení situovaných v džungli do fondu pro její záchranu. Turismus se tak může efektivně podílet na znovuzalesnění Amazonského deštného pralesa.

6.2 Středozápadní region

Sem spadají státy Mato Grosso, Mato Grosso do Sul, Goiás a Distrito Federal, čili území ve kterém leží hlavní město Brazílie. Přírodní podmínky regionu jsou velmi různorodého charakteru. Nalezneme zde náhorní plošiny, rozlehlé bažinaté nížiny, úrodná pole a oblasti tropických savan, známých jako Cerrados. Ze severu sem dokonce částečně zasahuje Amazonský deštný prales. Na většině území převládá tropické klima, s mírným klimatem se setkáme pouze v oblasti náhorních plošin. Středozápad je velmi bohatý na nerosty. Železná ruda, měď, zástup neželezných kovů ale především těžba zlata a diamantů zajišťují regionu prosperitu. Průmyslová výroba se koncentruje pouze v okolí velkých měst a dodnes převažuje díky rozlehlým úrodným pastvinám zejména chov dobytka. (Kovanda, 1980, 90 – 91)

6.2.1 Turistické atraktivity

Relativně řídká dopravní síť ztěžuje cestování v rámci regionu. Komunikace jsou zde však na rozdíl od zbytku Brazílie dobře udržovány.

Rájem ekoturismu je malé městečko ve státě Mato Grosso do Sul s příznačným názvem Bonito, tedy portugalsky „krásný“. Přírodní krásy městečka Bonito a zejména jeho okolí zde zastupují

jeskynní jezírka s krápníkovými jevy, vodopády a říčky s průzračnou vodou. Ze zdejší bohaté fauny a flory se však největšímu zájmu těší ryby. Jezírka s čistou sladkou vodou zde nazývají „přírodní akvária“, do mnohých z nich je turistům povolen přístup a tak mají návštěvníci při potápění či šnorchlování možnost setkat se se zdejšími sladkovodními obry doslova tváří v tvář. Absenci oceánu zde dohání také četná jezera nebo např. říční písčité pláže řeky Araguaia. Ačkoliv osídlování této části Brazílie mělo značné zpoždění, turisté dychtící po historii zde bez nesnází najdou i malebná městečka s koloniální architekturou. Těm tvoří kontrast moderní, nově zbudovaná, tzv. plánovaná města jakými je Goiânia, hlavní město státu Goiás, postavená teprve roku 1933 a mladičká Brasília, dokončená teprve v dubnu 1960. Zde mohou turisté obdivovat divy moderní architektury. Pýchou středozápadního regionu a zejména státu Mato Grosso, je Pantanal Matogrossense, největší tropické mokřadní území na planetě. Romantickou krajinu mokřadů obývají zástupci zdejší fauny- např. aligátoři, kapybary, tapíři a desítky druhů exotického ptactva. Cestovní kanceláře se zaměřují na možnost pozorování tajů této přírody z bezprostřední blízkosti a zprostředkovávají tak výlety na loďkách, pěší túry i safari vyjížďky. (Schwartzmann, 2010, s. 84 – 88)

6.2.2 Turistický potenciál regionu

Především vnitrozemská poloha tohoto regionu je důvodem slabšího přílivu turistů. Esenciální složkou rekreačního turismu je dlouhodobá pobytová rekreace u moře. Přesto zde přírodní předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu výrazně převažují nad kulturně historickými předpoklady, především z důvodu teprve nedávného zalidnění oblasti. Vezmeme-li v potaz příznivé klimatické podmínky oblasti, atraktivní rozmanitost reliéfu krajiny a impozantní bohatost fauny a flory, potenciál rozvoje zdejšího cestovního ruchu spatřuji v možném rozvoji v oblasti ekoturistiky a zejména hipoturistiky. Hipoturistika, neboli jezdecká turistika, je relativně mladá odnož cestovního ruchu a jedná se o ideální spojení rekreace a poznání krajiny. Jízda na koni je v podstatě ekonomický způsob dopravy zábavnou formou, jež navíc nadměrně nezatěžuje životní prostředí. Podobně jako v jižním regionu Brazílie i zde lze uvažovat o rozvoji venkovského cestovního ruchu. Kontrastní moderní metropole, jako samotná Brasília a Goiânia mají naopak předpoklady pro rozvoj kongresového cestovního ruchu. Výjezdní zasedání, kongresy a konference perfektně zapadají do chladného, seriózního až futuristického prostředí nedávno zbudovaných měst. Výstavba velkokapacitního kongresového centra, sloužícího výhradně pro tyto účely, je možná cesta rozvoje turismu středozápadního regionu a znamená především oporu pro domácí cestovní ruch.

6.3 Jih

Územně zabírají státy jižního regionu velmi malou část Brazílie, tedy necelých 7 %. Přes svou malou rozlohu mají pro Brazílii velký význam. Trojice států Paraná, Santa Catarina a Rio Grande do Sul, jako by k Brazílii téměř nepatřila. Tyto ekonomicky stabilní státy tvoří nejrozvinutější region v Brazílii. Úrodná půda a relativně mírné subtropické klima tvoří esenciální předpoklad pro vysoce prosperující zemědělskou výrobu a chov dobytka. Vlna industrializace zde byla efektivně využita k mechanizaci agrárního sektoru, jenž dodnes převažuje nad průmyslovou výrobou. Vedle vysoce prosperujícího chovu dobytka a prasat, bohaté plejády zemědělských plodin jako např. kávy, sóji, kukuřice, manioku a fazolí, zde nalezneme i četné zdroje nerostných surovin a to dokonce drahokamů a zlata. Nejen z hospodářského hlediska se tento region zcela vymyká typickému jihoamerickému prostředí. Pobřežní části regionu připomínají klimatickými podmínkami a faunou spíše oblast jižní Evropy. Díky antarktickým mořským proudům se v této oblasti daří zejména akáciím, jedlím a borovým lesům. O vnitrozemní oblast se dále dělí náhorní plošiny a pampy a po celém území zde nalezneme i „zbytky“ prakticky zdevastovaného Atlantského deštného pralesa. Odlišnost od zbytku země podtrhuje i etnické složení obyvatelstva. Naprostá většina populace je bílé pleti a předci jsou převážně potomci nádeníků z Německa, Itálie, Švýcarska a východní Evropy, jež sem na konci 19. století, podporováni Portugalským královstvím, proudili za prací a novými možnostmi. Pozorujeme zde tedy velmi zajímavou evropskou kulturní mozaiku zasazenou do jihoamerického prostředí. Odlišnost a vyspělost tohoto regionu ve srovnání s ostatními částmi Brazílie vedla a dodnes i vede k separatistickým tendencím. (Metzger, 1984/85, s. 30; Cleary a kol. 2004, s. 791)

6.3.1 Turistické atraktivity regionu

Ikonou tohoto regionu jsou dechberoucí vodopády Iguazu. Jedná se o největší síť vodopádů na světě, ležící na stejnojmenné řece. Nalezneme je na západě státu Paraná, Brazílie se o tento skvost tedy dělí se sousední Argentinou. Titul nejnavštěvovanějšího města regionu patří rozhodně hlavnímu městu státu Rio Grande do Sul – Porto Alegre. Kromě historického města a nádherných pláží poutají pozornost turistů restaurace známé jako „churrascarias“, jež se zaměřují na přípravu grilovaných pochoutek z masa, známých jako „churrasco“. Další oblíbená destinace, Florianópolis, je hlavním městem státu Santa Catarina. Spolu se a Vitorii tvoří trojici hlavních měst ležících na ostrovech. Ostrov je díky silným atlantským proudům požehnan obrovskými vlnami vhodnými k surfování. Ráj pro surfaře a zlatý důl pro surfařské školy je

ovšem pouze na východní straně ostrova. Pláže na západě jsou před proudy chráněny, jsou tak vhodné k plavání a rekreaci rodin s dětmi. Město Blumenau bylo, jak název napovídá, založeno německými přistěhovalci. Je to doslova „Německo v Brazílii“, vedle nezaměnitelné německé architektury si město zachovalo i lásku k pivu. Zajímavostí je tak každoročně pořádaný Oktoberfest, navštěvovaný statisíci turistů. (Cleary a kol. 2004, s. 790 – 791; Schwartsmann, 2010, s. 84 – 88)

6.3.2 Potenciál rozvoje venkovského cestovního ruchu v regionu

Díky bohaté silniční síti a nižší kriminalitě je cestování v této části Brazílie o poznání snazší. Města působí klidnějším dojmem, dokonce i favely nejsou tak početné. Nicméně cestovní ruch je zacílen na pobřežní oblasti regionu, turisté hojně navštěvují nádherné pláže, laguny a přilehlé ostrůvky, směrem do vnitrozemí turistů výrazně ubývá. Vnitrozemí tohoto regionu má však hodně co nabídnout. Vzhledem k zemědělské orientaci země spatřuji velký potenciál rozvoje zdejšího cestovního ruchu ve využití početných rančů a farem, rozprostřených téměř po celém kraji. Venkovský cestovní ruch zažívá v posledních letech doslova „boom“. Venkovská turistika, jakožto forma relaxace, sžití s přírodou a hodnotný zážitek, láká stále více turistů. Agroturismus, odvětví této šetrné formy cestovního ruchu, mimo jiné přispívá k udržitelnému rozvoji cestovního ruchu. Tato „dovolená na farmě“ může být vítanou změnou jak pro zahraniční turisty toužící poznat tradice Brazílie netradičním způsobem, tak pro samotné Brazilce. Pojem „chata“ či „chalupa“ je Brazilcům prakticky neznámý a tak se agroturistika jeví jako perfektní řešení úniku z hektického koloběhu přelidněného, rušného velkoměsta a zároveň tak znamená vítané posílení domácího cestovního ruchu. Jižní region je doslova rájem statků a rančů a v mnohých z nich se dokonce od dob jejich vzniku téměř zastavil čas. Zajímavostí státu Rio Grande do Sul je navíc stále početné etnikum tzv. gauchos. Jedná se o potomky evropských přistěhovalců, pasáků dobytka, dorazivších na kontinent v průběhu 15. století, již se nenechali strhnout vlnou industrializace a dodnes obývají rozlehlé pampy státu Rio Grande do Sul.(viz příloha D) Jsou to v podstatě kovbojové Brazílie, hrdí na svou ojedinelou kulturu, o kterou se ovšem rádi dělí, a tak se přímo nabízí myšlenka využití této zajímavosti ku prospěchu místního cestovního ruchu. Potenciální turistické lákadlo v podobě například víkendového či týdenního pobytu na ranči s mottem „poznejte krásy brazilské krajiny z koňského hřbetu“ s nabídkou představení folklórního tance a zpěvu, ochutnávky tradičních pokrmů a ukázky práce se zvířaty může zaujmout nejen milovníky přírody. V tomto směru si Brazílie může vzít příklad od svého souseda, Argentiny, kde je tento potenciál

cestovními kanceláři úspěšně využíván a odpočinkové dovolené na rančích patří mezi často vyhledávanou formu relaxace.

6.4 Jihovýchod

Tento region tvoří státy Minas Gerais, Espírito Santo, Rio de Janeiro a São Paulo. Stejně jako jižní státy je i jihovýchod země hospodářsky rozvinutější, má velký politický a především kulturní význam pro celou Brazílii. Největší koncentrace obyvatelstva, turistů, průmyslu, dopravních prostředků nebo dokonce letišť a univerzit, nejhustší dopravní síť, největší urbanizace. Jihovýchod je region mnoha „nej“, díky nimž je také právem regionem nejznámějším. Kolosální průmyslové komplexy, železárny, loděnice a ropné rafinérie zde zajišťují nadpoloviční část průmyslové produkce celé Brazílie. S ní spojená vidina zisků vábí do proslulých měst jako Rio de Janeiro a São Paulo stále více obyvatel, což ovšem vede k vysoké nezaměstnanosti a města tak čelí hrozbě neúnosného přelidnění a potýkají se s chudobou, kriminalitou a rozrůstáním favel. Kromě průmyslu se zde díky příznivým přírodním podmínkám daří i zemědělství. Pěstování kávy, cukrové třtiny, ovoce, kukuřice, rýže, pšenice a mnoha dalších plodin doplňuje chov dobytka, drůbeže a včel. Za prosperitu v oblasti cestovního ruchu vděčí tento region mimo jiné diverzitě přírodních podmínek. Ne jeho území nalezneme značnou část Brazílské vysočiny, vhodné pro vysokohorskou turistiku. Turisté se zde tedy nekonzentrují pouze v přímořských letoviscích a i vnitrozemní z cestovního ruchu těží. Bohatá silniční síť včetně dálnic navíc cestování výrazně zjednodušuje. (Kovanda, 1980, 58 – 59; Selby a kol, 1998, s. 145)

6.4.1 Turistické atraktivity

Světově známé Rio de Janeiro, symbol Brazílie, ráj turismu, město překrásných pláží a veselí. Navštívit Brazílii a opomenout Rio je podle Brazilců, jako vynechat při prohlídce Paříže Eiffelovu věž. Rio je všeobecně tak známé, že je dokonce většina lidí dodnes mylně považuje za hlavní město Brazílie. Ačkoliv tento titul již Rio ztratilo, kulturním středobodem celé Brazílie zůstává dodnes a hraje nesporně jednu z nejvýznamnějších rolí v oblasti světového cestovního ruchu. Symbolem města se stala socha Krista Spasitele na vrcholku Corcovado, světu slavnostně odhalena roku 1931. Třicetimetrová železobetonová socha na sedmimetrovém podstavci, památník brazilské nezávislosti, objímající a chránící Rio svými rozpráhnutými pažemi, láká téměř nepřetržitě masy návštěvníků. Půvabnému výhledu z vrcholku hory vévodí

hora, jež dostala název díky svému tvaru. Pão de Açúcar, neboli Cukrová homole. Téměř čtyřsetmetrová skála, přírodní památka a další symbol města, se tyčí nad zátokou Guanabara. Na její vrchol vede lanová dráha, s kabinami schopnými pojmout až 65 osob. Mezistanicí je nižší přílehlá hora Morro da Urca. Z obou vrcholů se turistům naskýtá výhled na proslulé pláže. Kraluje jim opěvovaná Copacabana, jež je dokonce zapsaná na seznamu světového dědictví UNESCO. Mnoho turistů však dává přednost méně přelidněným plážím, jakými jsou např. Ipanema, Grumari, a Prainha Arpoador. Další přírodní atraktivitou je národní park Tijuaco, považovaný za největší lesopark světa. Bujarý noční život si návštěvníci vychutnávají v centru města, v části známé jako Lapa. V rytmu samby se zde tančí po celý rok, ovšem nejvýznamnější událostí roku je karneval, taneční a hudební festivalová událost, svátek samby. Festival pohlcuje doslova celé město. Hlavní průvod škol samby je však ke zhlédnutí v tzv. Sambadromu – speciálních tribunách, obklopujících 700 metrů dlouhou ulici, určenou pro slavnostní průvod. Karneval trvá šest dní a termín jeho konání je pohyblivý, neboť jeho oficiální ukončení připadá na Popeleční středu.⁸ Na své si na jihovýchodě přijdou i milovníci historie. Stát Minas Gerais se pyšní řadou historických městeček, s dochovanou architekturou 17. století, jako například malebné městečko Congonha, zapsané na seznamu světového dědictví UNESCO. Akčnější turisty naopak láká pohoří Mantiqueira, jemuž vévodí hora Pedra da Mina. (Metzger, 1984/85, s. 36 – 40; Loetscher a kol, 1971 s. 207 – 208)

Celý region je turismem přímo požehnaný, segmenty cestovního ruchu zde účinně spolupracují s místními i zahraničními cestovními kanceláři. V největším zastoupení jsou zde vedle rekreačního cestovního ruchu i formy aktivního (sportovního) cestovního ruchu a poznávací turistiky.

6.5 Severovýchod

Tento region zahrnuje státy Maranhão, Piauí, Ceará, Rio Grande do Norte, Paraíba, Pernambuco, Alagoas, Sergipe a Bahia. Jeho obrovské území se může pochlubit nejen kulturně a historicky bohatými městy s fantastickými plážemi, ale zároveň nádhernou přírodou a krajinou velmi různorodého charakteru. Od fantastických pláží, přes náhorní plošiny, vyprahlou vnitrozemskou polopoušť, až po hustý porost deštného pralesa a pobřežní džungli. Region se těšil velkému významu především v koloniální éře Brazílie. Právě zde vyrůstaly první osady a pozvolně rostly v města, zde se formovala jedinečná, svébytná brazilská kultura. Otisky kultury

⁸ Cena vstupenek na tribuny se odvíjí od zvoleného sektoru (stání, sezení, zastřešené boxy apod.). Vstupenky jsou pouze jednodenní. Levnější variantou je vstupenka na „průvod šampionů“, konající se vždy v sobotu po oficiálním skončení festivalu, kde své umění předvede šest vítězných škol samby.

evropských zemí zde reprezentují četné architektonické památky, převládající vliv měla ovšem kultura africká a její prvky nacházíme v hudbě, tanci, místních slavnostech i kuchyni. V této části Brazílie pozorujeme největší koncentraci afrobrazilců, což souvisí s historií a vlnou dovozu afrických otroků na práci na cukrových plantážích. Bohužel kdysi vzkvétající centrum celé země je dnes považováno za nejchudší region celé západní polokoule. Region souží sucho a prošel si i hladomorem. Půda ve vnitrozemí je neúrodná, dobytek má tendenci vymírat. Úrodné části obsadili zbohatlí potomci původních velkostatkářů a z vnitrozemských oblastí tlačí nehostinné podmínky chudinu do měst, kde pro ně není práce. Favely se tak rozrůstají. (Cleary a kol., 2004, s. 299 – 300)

Zjištění, že se tak dynamická oblast s velkým turistickým potenciálem topí v chudobě, podpořilo můj zájem o ni, podnítilo mé představy o projektu, jenž by její potenciál využil a pomocí rozvoje cestovního ruchu, pozvedl místní životní úroveň. I přes jeho kulturní bohatost je cestovními agenturami a kanceláři značně přehlížený. Zaměříme se tedy na silné stránky této lokality. Jaké možnosti a perspektivy skýtá tato nedocenená destinace?

6.5.1 Turistické atraktivita regionu

Severovýchod má hodně co nabídnout, při svém pobytu jsem si však nemohla nevšimnout, že jeho nádherné pláže zejí prázdnotou a krámky se suvenýry jakbysmet.

Jedním z nejvíce nedocenených destinací regionu je hlavní město státu Maranhão – São Luis. Město leží na ostrově, o pláže vhodné pro rekreační turistiku či vodní sporty zde rozhodně není nouze. Historické jádro města doplňuje jeho bohatý noční život. Pro turisty, jež chtějí zažít pulzující, pohlcující veselí v brazilském stylu a netísnit se přitom na přeplněné, předražené tribune karnevalu v Riu, je São Luis tou správnou volbou. Karneval s názvem Bumba Meu Boi, oslavuje tancem legendu o býku. São Luis tak zaplaví školy samby z celého regionu a ačkoliv se karneval koná pouze první víkend po 24. červnu, nepsaným pravidlem je, že karneval postupně „utichá“ a končí teprve v průběhu července, tribuna je volně přístupná a karneval si tak žije svým životem, živen láskou místních obyvatel k hudbě a tanci. São Luis je rovněž přezdíván „Brazilská Jamajka“, je totiž doslova metropolí reggae hudby. Idylické pobřeží je poseto desítkami podniků, jež se setměním ožívají, a reggae rytmy ozvučují pláže. Nejluxusnější čtvrti města jsou situovány podél pobřeží, pozadí pláží tedy zdobí moderní mrakodrapy. Pláže tak působí čistým a bezpečným dojmem. Kvalitní kulturní vyžití nabízejí i města Salvador, Recife, Fortaleza a Olinda. Karnevaly, historická centra měst a nádherné pláže

– v severovýchodním regionu je opravdu z čeho vybírat. V Salvadoru, bývalém hlavním město země, je nejnavštěvovanější část zejména historická čtvrť Pelourinho, právem patřící k seznamu UNESCO, díky své bohaté historii a vyhlášenému nočnímu životu je to také jediná destinace regionu, jež se nepotýká s nedostatkem turistů. Obdivovatele přírody uchvátí Národní park Chapado Diamantina, jehož dechberoucí krajina je charakterizována hlubokými kaňony, lesy, kamennými moři, prudkými říčkami a vodopády. (Cleary a kol., 2004, s. 296 – 299)

6.5.2 Projekt „Student průvodcem“

Během svého pobytu ve městě São Luís a spolupráci s místní univerzitou jsem si nemohla nevšimnout faktu, že nejlepšími komunikačními dovednostmi v angličtině disponují právě studenti vysokých škol. Mladá generace inteligentních lidí, kteří si uvědomují důležitost studia cizích jazyků a vzdělávají se nejen na své alma mater, ale dokonce i ve vlastním volném čase. Řeší přitom problém trápící velkou část vysokoškolských studentů po celém světě – nedostatek financí. V Brazílii se totiž brigáda shání velmi těžko. Tato fakta mě dovedla k myšlence využití potenciálu vzdělaných studentů jako pracovní síly v cestovním ruchu. Brazilci se velmi rádi dělí o svou bohatou kulturu, jsou na ni velmi hrdí a převádějí ji, mají-li sebemenší příležitost. Vzhledem k četným nástrahám země, čili vysoké kriminalitě by mnoho turistů mohlo ocenit soukromého průvodce, jenž by je seznámil s krásami nebezpečných měst, jakým je např. São Luís. Místo hromadných okružných jízd po městě, běhání za deštníkem a nemožnosti variability programu by se jednotlivci, páru či rodině věnoval student v roli průvodce. Provedl by turisty nejen půvabným historickým centrem, ale podělil se i o zajímavosti běžného života, pomohl s orientací ve městě, uzpůsobil program dle zájmu zákazníka, zkrátka zprostředkoval zákazníkovi přímý přístup k brazilské kultuře, a to bezpečně. Nástraha „čihající“ na turistu nemusí být pouze recidivista z favely. Problém může nastat i při výběru jídla v restauraci – s největší pravděpodobností totiž bude chybět anglický překlad a anglicky hovořící personál. Příjemný přivýdělek pro flexibilní studenty a zároveň vítaná pomoc nejen pro turisty, ale i cestovní kanceláře, které tak mohou ozvláštnit svůj všední repertoár městských prohlídek.

6.5.3 SWOT analýza regionu

Název analýzy je odvozen z počátečních písmen anglických slov: Strengths, Weaknesses, Opportunities a Threats. Do češtiny překládáme tyto pojmy jako: silné stránky, slabé stránky, příležitosti a ohrožení. Analýza se tedy dělí na čtyři kvadranty, a je v cestovním ruchu hojně

využívána např. k vyhodnocení vlastností určitého regionu, jeho možného přínosu a naopak jeho nedostatků.

V pravé části tabulky SWOT analýzy jsou zaznamenány negativní skutečnosti, v levé tedy pozitivní vlastnosti této destinace. (Čevelová, 2011)

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none"> -výhodná poloha (přístup k oceánu) -města s historickými jádry -diverzita přírodních podmínek (hornaté oblasti, deštný prales, polopoušť) -významný potenciál regionu v oblasti aktivního cestovního ruchu – značný podíl lokalit vhodných pro sportovní využití -vstřícnost místních obyvatel vůči turistům, pohostinnost -příznivé klimatické podmínky zejména pro rekreační (plážový) turismus -atraktivní folklórní tradice – karnevaly (Recife, Olinda, São Luis) 	<ul style="list-style-type: none"> -nedostačující dopravní síť v rámci regionu a dopravních spojů v rámci měst -špatný stav komunikací -vysoká kriminalita, chudina, nízká úroveň vzdělanosti, odborníků v oblasti cestovního ruchu -slabá síť turistických informačních center -nedostatek subjektů působících v cestovním ruchu -absence organizace cestovního ruchu -nedostatečná propagace regionu -nízká nabídka individuálních ubytovacích zařízení
PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
<ul style="list-style-type: none"> -využití rozvoje turismu pro tvorbu nových pracovních příležitostí 	<ul style="list-style-type: none"> -snižování konkurenceschopnosti v cestovním ruchu – sílící pozice konkurenčních regionů (zejména Jihovýchod)

<p>-dostatečné množství využitelných ploch pro podnikání</p> <p>-růst zájemců o poznávací a rekreační turistiku</p> <p>-výstavba nových ubytovacích zařízení v nevyužitých okrajových částech měst</p> <p>-rozvoj cestovního ruchu pro vývoj malého a středního podnikání</p>	<p>-nízká angažovanost veřejné správy na rozvoji turismu</p> <p>-chátrání historických památek</p> <p>-nízká atraktivita pro investory do CR</p> <p>-poškození zdrojů cestovního ruchu (příroda, kulturní památky)</p>
---	--

Zdroj: Vlastní zpracování autorky

7 Turistický balíček

Při tvorbě turistického balíčku jsem se zaměřila na nejvíce přehlížené město São Luís. Zvolila jsem optimální délku dvou týdnů ve formě atraktivního rekreačně-poznávacího zájezdu. Cílové segmenty mají širokou základnu, mohou jimi být rodiny s dětmi, aktivní senioři, skupiny, bezdětné páry tak i jednotlivci toužící po odpočinku a poznání mnohým neznámého koutu Brazílie. Mým záměrem je připravit potenciálnímu zákazníkovi zážitek bohaté všehochuti Brazílie, zaměřit se na její kulturní bohatost a vybrané přírodní krásy regionu. Balíček zahrnuje ubytování s polopenzí a dopravu.

7.1. Den 1. – 4.

První čtyři dny jsou vyhrazeny pro samotné hlavní město státu Maranhão. Po příletu je na programu prohlídka historického centra spojená s návštěvou trhu. Prohlídka započne v Museu Histórico e Artístico do Estado de Maranhão čili v umělecko-historickém muzeu státu Maranhão. Městská čtvrť, ve které se muzeum nachází, je od středu historického města oddělena ústím řeky Rio Anil. Využijeme tedy této skutečnosti a do hlavní části historického centra, kde se nachází většina významných památek, se dopravíme tradiční rybářskou loďkou. V samotném centru historického města navštívíme katedrálu Igreja da Sé, palácové komplexy La Ravardiere a Dos Leoes, jakožto pozůstatky francouzské koloniální éry. V neposlední řadě si prohlédneme bohatě zdobený interiér katedrály Nossa Senhora do Carmo. Výlet zakončíme v kulturním centru Domingos Viera Filho, kde jsou k vidění historické karnevalové kostýmy a nástroje při něm používané. Následuje zasloužený odpočinek ve formě podvečerní relaxace na pobřeží při západu slunce a rytmů místních reggae souborů. Druhý den se pro změnu ponese v rytmu samby a jeho program se odvíjí od termínu realizace zájezdu. Není-li možnost zachycení veselí přímo v ulicích města, tedy v období karnevalu, naskýtá se možnost návštěvy jedné z místních škol samby s ukázkou karnevalového představení. V obou případech program dne zahrnuje i dopolední odpočinek na pláži. Následující den je na programu půldenní výlet lodí do městečka Alcântara, historického městečku nacházejícího se na kontinentu zhruba hodinu cesty lodí od São Luís. Výlet je spojený s návštěvou místní restaurace a obědem v tradičním brazilském stylu – ochutnávkou národního pokrmu „Feijoada“. Jedná se o pokrm, jehož základem jsou černé fazole, dušené maso a uzenina, typickou přílohou je rýže. Čtvrtý den je vyhrazen pro celodenní výlet do Národního parku Lençóis Maranhenses, oblast písčných dun, sladkovodních lagun a mangrovového porost deforestovaného Atlantského deštného pralesa.

Národní park je od São Luis vzdálený zhruba čtyři hodiny cesty, výhodné je tedy přenocovat v přímořském městečku Atins, situovaném na okraji parku. Tímto jsme opustili „základnu“ v São Luis.

7.2 Den 5. – 6.

Pátý, odpočinkový den v Atins s nekonečnými písečnými plážemi a pro dobrodružnější povahy – s možností sportovního vyžití např. v podobě kitesurfingu, nebo oblíbené jízdy na čtyřkolkách, vystřídá akčnější šestý den zájezdu, věnovaný výletu lodí po přilehlé řece Rio Preguica, jejíž břehy lemuje neprostupná džungle.

7.3 Den 7. – 8.

Sedmého dne opouštíme Atins a dokonce stát Maranhão a vydáváme se do hlavního města sousedního spolkového státu Ceará, Fortaleza. Na programu je romantická večerní návštěva zdejší katedrály, velmi mladé stavby z poloviny 20. století postavené v románsko-gotickém stylu. Nebude chybět ani celodenní relaxace na pláži.

7.4 Den 9. – 11.

Přesouváme se dále na jih, do města Natal, ze kterého se letecky dopravíme na fantastický ostrov Fernando de Noronha, proslulý koloniemi delfínů. Po návštěvě muzea žraloků nás desátého dne cesty čeká lodní vyjížďka vstříc delfiním hejnům. Další den se ponese v duchu relaxace při blankytně modrém moři ostrova. Ten, kdo si přivstane, má navíc unikátní šanci pozorovat delfíny za úsvitu přímo z pláže Sancho.

7.5 Den 12. – 14.

Poslední část cesty je před námi. S přestupem v Recife se přesunujeme do finální destinace – hlavního města státu Bahia, Salvadoru. Zde je na programu prohlídka historického města spojená s představením dalšího významného fragmentu bohaté brazilské kultury, bojového tance známého jako Capoeira. Pokrmy typické pro stát Bahia jsou výrazně ovlivněny africkou kuchyní. Jako rozloučení s nezaměnitelnou chutí Brazílie nás čeká vydatná salvadorská večeře. Večeře bude připravena formou tzv. „street food“, jídla připravovaného ve stánku přímo na ulici. Řada turistů zajisté ocení možnost sledovat přípravu některých pokrmů, a příjemné posezení pod brazilským, hvězdami posetým nebem. Poslední rozloučení s krásou brazilských pláží, putování je u konce.

8 Praktické rady

Vedle běžných nástrah, jež v Brazílii číhají na každého turistu a o kterých se můžeme dočíst téměř v každém průvodci a snad si je i domyslet, jsem byla během svého pobytu nucena čelit velmi nepředvídatelným, avšak neméně častým situacím a problémům. Z těchto získaných zkušeností a varovných rad mých starostlivých brazilských přátel jsem sepsala pár užitečných postřehů a doporučení, jež mohou turistům, ať už více či méně zkušeným, pomoci si pobyt užít naplno a zároveň nepřijít k úhoně.

8.1 Zdraví především

Jen zdravotní pojištění nestačí. Očkování sice pro turisty mířící do této nevyzpytatelné země není povinné, avšak ve velké části Brazílie hrozí nákaza žlutou zimnicí. V tomto směru se vyplatí nic neponechat náhodě. Jedná se pouze o jednu dávku vakcinace a její cena je v porovnání s kompletními náklady na cestu a s cenou vašeho zdraví zanedbatelná.

Kvůli viru Zika představuje Brazílie v současné době velké riziko pro těhotné ženy, zejména tedy pro samotný plod. Způsobuje totiž mikrocefalii, čili zakrnění mozku plodu. Těhotné ženy by se měly Brazílii rozhodně vyhnout.

Kromě kvalitní ochrany před sluncem by v kufru rozhodně neměla chybět i zásoba repelentů, a to ne ledajakých, neboť není komár jako komár. Hmyz v tropických oblastech odpuzují efektivně pouze repelenty s ochrannou složkou DEET. Je tedy třeba se poradit v lékárně, nebo repelent zakoupit přímo v Brazílii. I na brazilském trhu se však objevují nekvalitní repelenty. Mně byl samotnými Brazilci hojně doporučován repelent značky Expositis.

8.2 Bezpečné cestování

Vysoká kriminalita Brazílie může být při cestování překážkou. Hlavní zásadou je vyhýbat se především tzv. favelám, čili chudinským čtvrtím. Je to brazilská obdoba slamu, protkaná drogovým průmyslem a násilím. Nebezpečí však může v Brazílii číhat i mimo oprýskané zdi favel. Pěkná kabelka nebo fotoaparát kolem krku může být velmi nápadné lákadlo. Chytré řešení je například ledvinka šikovně skrytá pod tričkem.

Na noční koupání v Brazílii raději zapomeňte. Pod rouškou noci se zde potulují pochybné existence a při zvuku bouřících se vln se jen těžko dovoláte pomoci.

Pozor na hromadnou dopravu. Pokud se rozhodnete ušetřit a využít pro pohyb po městě autobusovou dopravu, držte se pouze v přední části autobusu, nejlépe rovnou za řidičem. V zadní části přeplněného autobusu se rovněž volání o pomoc ztratí.

Pokud jste se rozhodli k pohybu po městě využít taxi, vyhledejte si taxikářskou společnost na internetu, nebo požádejte o kontakt hotelovou recepci, nikdy nenastupujte do náhodného taxíku. Může se stát, že jej již nebude řídit taxikář.

8.3 Komunikace bude problém

Ačkoliv se angličtina na brazilských školách vyučuje jako první cizí jazyk, její úroveň je nižší než nízká a pokud zrovna nenarazíte na někoho, kdo vám porozumí, zřejmě se stejně nedočkáte odpovědi. Brazilci si povětšinou sami mluvit netroufnou, třebaže pasivně rozumí. Dokonce i na letišti jsem měla problém se s angličtinou zorientovat. Lépe dopadnete dokonce se španělštinou, neboť se portugalštině velmi podobá. Slovníček po ruce tedy určitě padne vhod. To samé platí bohužel i o místní policii – Žádáte-li policistu o pomoc, komunikační bariéra proces značně ztíží. Běžní strážníci mají ve zvyku odkázat zmatené turisty přímo na oddělení Polícia de Turismo, čili turistické policie, hovořící plynule anglicky. K zastižení je nepřetržitě na telefonním čísle: 021/3399-7170.

9 Závěr

Stanovené cíle bakalářské práce byly splněny. Teoretická část práce nastiňuje základní informace o členění státu, státní formě Brazílie, jejím historickém vývoji, geografických podmínkách zahrnujících vodstvo, povrch, složení vegetačního porostu a zvířeny. Kapitola věnovaná klimatickým podmínkám popisuje zvlášť každý z pěti regionů země. Závěrečný úsek zabývající se jazykem, obyvatelstvem a kulturou Brazílie završuje teoretickou část práce, jež je koncipována tak, aby čtenáři pomohla obohatit vědomosti týkající se této nedocenené destinace a zároveň vzbudit zájem o její bližší poznání.

V praktické části bakalářské práce se prolíná seznámení s jednotlivými regiony, kapitoly věnované jejich hlavním turistickým atraktivitám a návrhy na využití zatím přehlížených možností rozvoje, s výjimkou jihovýchodního regionu, jež se z hlediska cestovního ruchu těší dlouhodobé prosperitě. V úvodu nalezneme kapitolu věnovanou přínosným radám pro potenciální návštěvníky Brazílie. Na závěr byl vytvořen turistický balíček doplněný o mapu trasy zájezdu, jež je koncipován tak, aby zaujal širokou základnu potenciálních klientů cestovní kanceláře specializované na exotické zájezdy. Pro ilustraci byly vytvořeny mapy zájezdu a fotografie města São Luís, jemuž je věnována jeho značná část.

Dovolím si konstatovat, že cestovní ruch je bezesporu důležitým aspektem v hospodářském rozvoji země, zajišťuje příliv financí a tvorbu pracovních míst, a stal se tak velmi významným ekonomickým odvětvím. Brazílie se potýká s chudobou a vysokou mírou nezaměstnanosti, jež by se mohla do určité míry eliminovat právě skrze cestovní ruch, podporou jeho rozvoje, plným využitím turistického potenciálu země a zvýšením povědomí o této destinaci. Tato práce její skrytý potenciál odhaluje a může být považována za vodítko k projektu rozvoje turismu Brazílie.

Za přínosné si dovolím považovat zejména návrh na rozvoj venkovského cestovního ruchu v jižním regionu a nápad „Student průvodcem“, představený v kapitole zabývající se severovýchodním regionem, který je rovněž aplikovatelný na celou Brazílii, a mohl by tak znamenat průlom v pojetí moderní podoby cestovního ruchu.

Seznam použité literatury

Knižní zdroje

CARDOVO, Carlos Julio, Jan DUNGEL a Jiří ROTTBAYER. *Brazílie: turistický průvodce*. 1. Praha: Typography Service, 2004. ISBN 80-903565-0-8.

CARL D. GOERDELER a Klaus HART. *Brasilien*. Orig.-Ausg. München: Dt. Taschenbuch-Verl, 1991. ISBN 3423037628.

CLEARY, David, Dilwyn JENKINS a Oliver MARSHALL. *Brazílie: turistický průvodce*. Brno: Jota, 2004. Livingstone - průvodci. ISBN 80-7217-302-2.

EMBASSY OF BRAZIL, *Brazil*. 1. Praha: Embassy of Brazil, 2010.

GROTE, Paul. Belém, Tor zum Amazonas. *Merian: Brasilien*. Hamburg, s. 92-94, 1975.

JANSKÝ, Bohumír, a kolektiv *K pramenům Amazonky*. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství, 2004. ISBN 80-7181-125-4.

KLÍMA, Jan. *Brazílie*. Praha: Libri, 2003. Stručná historie států, sv. 11. ISBN 80-7277-176-0.

KLÍMA, Jan. *Dějiny Brazílie*. Praha: Lidové noviny, 1998. Dějiny států. ISBN 80-7106-261-8.

KOVANDA, Jan. *Federativní republika Brazílie*. Praha: Svoboda, 1980.

METZGER, Thomas. *Brasilien*. Komplett aktualisierte Aufl. 1984/85. München: Polyglott-Verl, 1984. ISBN 3493607989.

NICK SELBY. [ET AL.]. *Brazil*. 4th ed. Hawthorn, Vic: Lonely Planet, 1998. ISBN 0864425619.

PEARSON, David L. a Les BELETSKY. *Brazil: Amazon and Pantanal*. San Diego: Academic Press, 2002. Ecotravellers' wildlife guides. ISBN 0125480520.

POPPINO, Rollie E. *Brazil: the land and people*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 1973. ISBN 0195016971.

PRELOVŠEK, Damian. *Architekt Oscar Niemeyer, Brasília: Politik Juscelino Kubitschek, Brasília: slovo muže*. Ostrava: SPOK - Spolek pro ostravskou kulturu, 2009. ISBN 978-80-904096-1-3.

PRELOVŠEK, Damian. *České stopy v Brazílii: 15. září - 30. listopadu 2010, Tereziánské křídlo, Pražský hrad = Czech footprints in Brazil : 15. September - 30. November 2010, Theresian wing, Prague Castle*. [Praha: Správa Pražského hradu, 2010]. ISBN 978-80-86161-95-2.

ROITER, Fulvio a Hugo LOETSCHER. *Brazil*. London: Thames and Hudson, 1971. ISBN 0500240795

SCHWARTSMANN, Annette. *Brazil: guide: everything you need for a perfect vacation, more than 35 itineraries around the country*. 1. Pancrom Indústria Gráfica, 2010.

ST. LOUIS, REGIS, St. Louis, Regis. *Brazílie*. Praha: Svojtka & Co., 2006. Z řady průvodců Lonely Planet. ISBN 80-7352-350-7.

ŠTRÁFELDA, Miroslav. *Brazílie*. 1. Praha: Nakladatelství politické literatury v Praze, 1966.

Internetové zdroje

Blahočetovitě. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2016-06-15]. Dostupné z:

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Blaho%C4%8Detovit%C3%A9>

Braktická voda. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2016-02-15]. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Brackick%C3%A1_voda

Brazilian gaucho with typical clothing. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2016-06-18]. Dostupné z:

<https://en.wikipedia.org/wiki/Gaicho#/media/File:Gaucho-a-cavalo.jpg>

Brazílie - informace [online]. 2016 [cit. 2016-06-19]. Dostupné z: <http://www.brazilie-informace.cz/regionalnimapa.html>

Čevelová [online]. 2011 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <http://www.cevelova.cz/proc-swot-analyza/>

Fotbal v Brazílii. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2015 [cit. 2016-05-11]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Fotbal_v_Braz%C3%ADlii

Foundation, 2001- [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Laguna_IBGE.

In: *Brazil: Gaucho's* [online]. 2016 [cit. 2016-06-01]. Dostupné z: <http://www.brazil.org.za/gauchos.html>

In: *IBGE* [online]. 2016 [cit. 2016-06-15]. Dostupné z: <http://www.ibge.gov.br/apps/populacao/projecao/>

Laguna. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia *National Geographic* [online]. 2010 [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: National Geographic [online]. 2010 [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <http://news.nationalgeographic.com/news/2007/06/070619-amazon-river.html>

PUIN, Karolina. In: *The Brazil Business* [online]. 2012 [cit. 2016-06-15]. Dostupné z: <http://thebrazilbusiness.com/article/weather-in-brazil>

WeWOOD [online]. In: [cit. 2016-06-16]. Dostupné z: <http://www.we-wood.com/>

Přílohy

Příloha A- Regiony Brazílie (brazilie-informace.cz, 2016)

Příloha B- Mapa destinací turistického balíčku (zdroj - autor)

Příloha C- Mapa prohlídky São Luís (zdroj - autor)

Příloha D- Gaucho v tradičním oděvu (wikipedia.com, 2016)

Příloha E- Katedrála da Sé v São Luís (zdroj - autor)

Příloha F- Lençóis Maranhenses (zdroj - autor)

Příloha G- Pláž v São Luís (zdroj - autor)

Příloha H- Kostým býka karnevalu Bumba meu boi (zdroj - autor)

Příloha I- Historické centrum města (zdroj - autor)

Příloha A - Regiony Brazílie

Příloha B - Mapa destinací turistického balíčku

Příloha C - Mapa prohlídky São Luís

Příloha D - Gaucho v tradičním oděvu

Příloha E - Katedrála da Sé v São Luís

Příloha F- Lençóis Maranhenses

Příloha G- Pláž v São Luís

Příloha H - Kostým býka karnevalu Bumba meu boi

Příloha I - Historické centrum města

